

Actieplan Circulaire Economie Groene Hart

Inhoud

- **Introductie**
- **Regio Groene Hart**
- **Kansen en belemmeringen**
- **Vier sectoren met ambitie**
- **Vijf doorsnijdende thema's**
- **Actieplan per thema**
- **Governance**
- **Financiering**

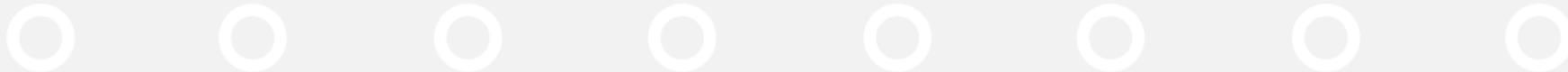

Introductie

- ✓ Nederland streeft naar een volledig circulaire economie in 2050, waarin producten en materialen worden hergebruikt, duurzame hernieuwbare grondstoffen worden toegepast en afval wordt geminimaliseerd.
- ✓ Gemeenten en bedrijven in Het Groene Hart timmeren al hard aan de weg om handen en voeten te geven aan een bloeiende regionale circulaire economie. Vanuit verschillende stakeholders in het Groene Hart worden initiatieven ontwikkeld op het terrein van de circulaire economie.
- ✓ In het Groene Hart ligt de focus onder andere op biobased en circulair bouwen, vezelrijke teelten als nieuw verdienmodel en afval als grondstof.
- ✓ Provincie Zuid-Holland en Platform Groene Hart Werkt hebben het initiatief genomen om kansen en belemmeringen voor opschaling van deze initiatieven goed in kaart te brengen. De belangrijkste uitkomsten zijn opgenomen in de hierna volgende slides.

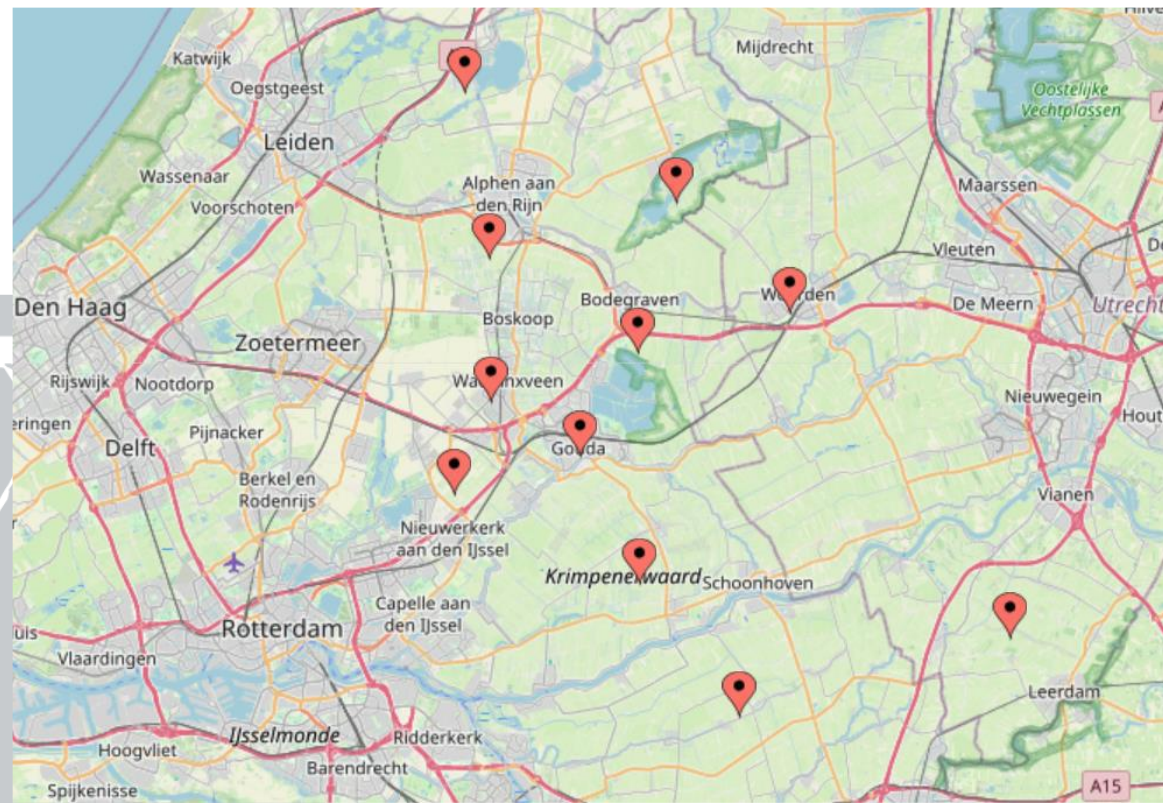
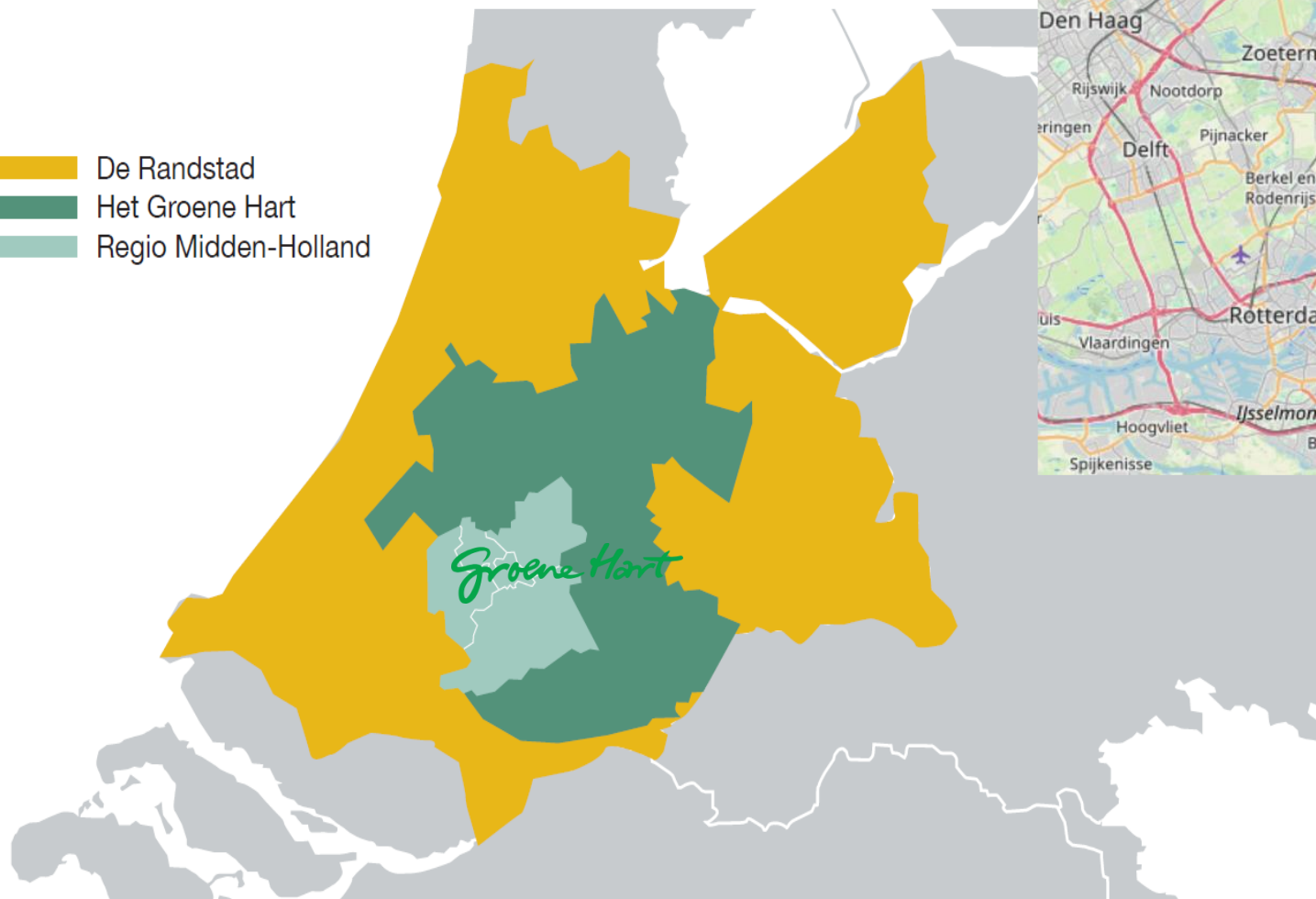
Introductie

- ✓ Op basis van de kansen en belemmeringen is met een breed palet aan betrokkenen uitgewerkt hoe de transitie naar een circulaire economie in het Groene Hart verder versneld kan worden.
- ✓ Wat is de gezamenlijke ambitie hierbij? Wat is er voor nodig om huidige initiatieven op te schalen? Welke acties en samenwerkingen zijn nodig om de ambities te realiseren? Wie heeft daarbij welke rol? Hoe organiseren we dat we dit ook daadwerkelijk voor elkaar krijgen?
- ✓ De gezamenlijke afstemming over deze vragen heeft geleid tot een overzichtelijk en uitvoerbaar Circulair Actieplan voor het Groene Hart met draagvlak voor de organisatie en een voorstel voor financiering.
- ✓ Verschillende betrokkenen zijn al flinke stappen aan het zetten. De implementatie van dit Circulair Actieplan Groene Hart ondersteunt hen en zorgt voor verdere opschaling en versnelling.
- ✓ Het Groene Hart maakt werk van de circulaire economie!

Het Groene Hart

- De Randstad
- Het Groene Hart
- Regio Midden-Holland

Kansen en belemmeringen

Het profiel van de regio brengen we in kaart aan de hand van de sterktes, zwaktes, kansen en belemmeringen die we hebben opgehaald bij alle stakeholders in het Groene Hart.

Dit geeft een goed beeld van de stand van zaken en ook van de kracht van de regio Groene Hart.

Sterktes

- Groen gebied, trots van de regio
- Samenwerkend vermogen en sterke netwerken
- Veel maak- en doe kracht door mbo in de regio
- Snelle innovatie bouwmaterialen
- Sterke netwerken in het bedrijfsleven
- Landbouw, glastuinbouw en zuivelindustrie als sterke sectoren
- Veel goede voorbeelden in de regio

Zwaktes

- Slappe bodem zorgt voor verzakking en grote onderhoudsvraag aan parken, wegen, etc.
- Onvoldoende beschikbaarheid van en kennis over financiering voor transitie
- Gebrek aan creatieve kracht en innovatie door beperkte aanwezigheid van hoger onderwijs in de regio
- Ontbrekende business case voor initiatieven
- Afzetmarkt en ontwikkeling vraag, grote inkopers ontbreken
- Weinig capaciteit bij gemeenten
- Verschillende organische reststromen onderbenut

Belemmeringen

- Schaarse ruimte
- Krappe arbeidsmarkt; te weinig talent blijft in en komt naar de regio
- Beperkt geld en budget; dreigende bezuinigingen
- Te trage wetgeving
- Beschikbaarheid van energie (warmte, stroom) onzeker
- Toenemende schaarste van grondstoffen
- Wet- en regelgeving rondom einde afvalstatus

Kansen

- Samenwerking met onderwijsinstellingen
- Ondernemers voeden met kennis en best practices via actieve ondernemersverenigingen en netwerken
- Organische reststromen en biobased grondstoffen benutten voor bouw materiaal
- Gemeenten/overheid als inkoper
- Kennisvragen rond groene stromen neerleggen bij Hogescholen
- Datagedreven innovatie (AI)

Vier sectoren met ambitie

Maakindustrie

In 2030 is het Groene Hart dé regio voor hergebruik en reparatie.

Afvalverwerking

Het Groene Hart heeft in 2030 ketensamenwerking gerealiseerd in een aantal kleinere en waardevolle MKB-reststromen.

Groene grondstoffen

In 2030 is het Groene Hart de plek waar groene circulaire ketens worden ontwikkeld en gestimuleerd.

Circulaire en biobased bouw

In 2030 is het Groene Hart marktleider en voorloper in circulaire, biobased bouwketens.

Vijf doorsnijdende thema's

1. Ondernemers in hun kracht

2. Bewustwording en gedragsverandering

3. Ketensamenwerkingen organiseren

4. Overheid als partner in circulariteit

5. Onderwijs, kennisontwikkeling en kennisdeling

1. ONDERNEMERS IN HUN KRACHT

Ambitie

In 2030 zijn overal in de regio clusters van samenwerkende bedrijven in de sectoren maakindustrie, bouw, en groene grondstoffen. Samen met gemeenten en organisaties zorgen zij ervoor dat brede materiaalstromen van hergebruik, reparatie en recycling hun weg naar de markt vinden.

Actielijnen

1.1 Kennisdeling en inspiratie via ondernemersnetwerken

Ondernemers in de regio inspireren en leren van elkaar door ervaringen, best practices en innovaties op het gebied van circulaire economie te delen. Via netwerksessies en bijeenkomsten faciliteren we de uitwisseling tussen ondernemers over de transitie naar circulaire bedrijfsvoering en productieprocessen.

1.2 Informeren en ondersteunen via een gezamenlijk circulair loket

We zorgen voor het stroomlijnen van loketten en informatiepunten waar ondernemers in de regio terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning bij het implementeren van circulaire economie in hun bedrijfsvoering. De loketten fungeren als eerste aanspreekpunt voor ondernemers en zorgen voor doorverwijzing naar de juiste dienstverleners of kennispartners. Platform Het Groene Hart Werkt! wordt ingericht als centrale landingspagina voor ondernemers.

Achtergrond

Het Groene Hart kent veel sterke ondernemersnetwerken. We zetten ondernemers in hun kracht door hen te faciliteren en te stimuleren in de transitie naar circulaire bedrijfsvoering. We gebruiken daarvoor lokale netwerken van ondernemers en organisaties (triple helix) en brengen deze in nauwe verbinding met regionale netwerken zoals platform Groene Hart Werkt!

Betrokkenen

- Sleutelondernemers binnen de sectoren Maakindustrie, Groene Grondstoffen, Bouw
- Gemeenten
- Provincie Zuid-Holland
- Banken en investeerders
- Ondernemersnetwerken

ONDERNEMERS IN HUN KRACHT

Actielijn 1.1 Kennisdeling en inspiratie via ondernemersnetwerken

Ondernemers in de regio inspireren en leren van elkaar door ervaringen, best practices en innovaties op het gebied van circulaire economie te delen. Via netwerksessies en bijeenkomsten faciliteren we de uitwisseling tussen ondernemers over de transitie naar circulaire bedrijfsvoering en productieprocessen.

Stappen

1. We inventariseren welke bijeenkomsten vanuit lokale netwerken gepland staan en welke aanvullende behoefte er is. We stellen een jaarplanning op met kwartaalbijeenkomsten, onderverdeeld in de sectoren maakindustrie, circulaire en biobased bouw, en groene grondstoffen.
2. We verzamelen best practices van circulaire business- en verdienmodellen van lokale ondernemers bij de verschillende ondernemersnetwerken in de regio. Ook verzamelen we modellen voor impactanalyses en LCA's.

Resultaat eind 2024: agenda's van bestaande netwerken zijn op elkaar afgestemd.

3. We zorgen voor promotie van de bijeenkomsten bij de ondernemersnetwerken, agrarische netwerken en PGHW.
4. Er worden tussen de sub-regio's binnen het Groene Hart ook kennis- en innovatiecafés voor ondernemers georganiseerd.
5. Na de bijeenkomsten wordt structureel feedback onder deelnemers opgehaald om de bijeenkomsten te verbeteren en aan te passen aan de behoeften van de ondernemers.

Draagt bij aan	Ondernemers worden door elkaar gestimuleerd om nieuwe, creatieve oplossingen te bedenken en toe te passen binnen hun bedrijfsvoering. De uitwisseling bevordert samenwerking tussen bedrijven, wat kan leiden tot gezamenlijke projecten en nieuwe ketensamenwerkingen.
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Voortbouwend op activiteiten uit de Economische Agenda Alphen aan den Rijn
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Groene grondstoffen
Mogelijke financiering	-

Betrokkenen

Trekker:

- Gemeente Alphen aan den Rijn
- Platform Groene Hart Werkt!

Betrokkenen:

- Provincie Zuid-Holland
- Ondernemersnetwerken (o.a. Duurzaamheidsplatform Waddinxveen, Gouda, Molenlanden, PBUW, BIZ'en, etc.)
- Gemeenten (Gouda, Woerden, Molenlanden, etc.)
- Ondernemers
- EBDA
- Rabobank
- Omgevingsdiensten

ONDERNEMERS IN HUN KRACHT

Actielijn 1.2 Informeren en ondersteunen via een gezamenlijk circulaire loket

We zorgen voor het stroomlijnen van loketten en informatiepunten waar ondernemers in de regio terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning bij het implementeren van circulaire economie in hun bedrijfsvoering. De loketten fungeren als eerste aanspreekpunt voor ondernemers en zorgen voor doorverwijzing naar de juiste dienstverleners of kennispartners. Platform Het Groene Hart Werkt! wordt ingericht als centrale landingspagina voor ondernemers.

Stappen

1. We inventariseren behoeften van ondernemers ten aanzien van kennis en informatievoorziening met betrekking tot circulair ondernemen middels een reeks bedrijfsbezoeken.
2. We verkennen de verbeterpunten en succesfactoren van bestaande loketten in de regio.

Resultaat eind 2024: Plan voor integratie van loketten is opgesteld. In juni 2025 in de integratie van loketten gerealiseerd.

3. We onderzoeken de mogelijke samenwerking tussen de loketten middels een reeks werksessies. De doelen, activiteiten en type kennis worden op elkaar afgestemd alsook het gemeentebestuur rondom CE-thema's. Type kennis: wet- regelgeving rondom hergebruik van materialen en einde afvalstatus, mogelijke kennis- en ketenpartners in de regio, circulaire businessmodellen, voorbeelden van andere bedrijven.
4. Het integreren van de loketten en ontwikkelen van gezamenlijk communicatiemateriaal op onderwerpen als financiering en subsidiemogelijkheden, wet- en regelgeving, kennis en expertise.

Draagt bij aan	Door gerichte ondersteuning en advies worden ondernemers beter in staat gesteld om circulaire praktijken te implementeren.
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Aansluiting op: <ul style="list-style-type: none"> - MKB Deal Metaal (gemeentes Alphen, Waddinxveen, Nieuwkoop) - Circulair loket Alphen - Project Circulaire Maakindustrie Zuid-Holland
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Groene grondstoffen en voeding
Mogelijke financiering	-

Betrokkenen

Trekkers:

- Gemeente Alphen aan den Rijn
- Platform Groene Hart Werkt!

Betrokkenen:

- Provincie Zuid-Holland
- Ondernemersnetwerken (o.a. Duurzaamheidsplatform Waddinxveen, Gouda, Molenlanden)
- Ondernemers
- DCMR
- Omgevingsdiensten (ODMH en OZHZ)
- Accountmanagers van gemeentes (Gouda, Woerden, Molenlanden, etc.)
- Communicatie afdelingen gemeentes

2. BEWUSTWORDING EN GEDRAGSVERANDERING

Ambitie

In 2030 handelen steeds meer inwoners en bedrijven van het Groene Hart circulair door te kiezen voor circulaire producten en diensten, en door kapotte artikelen te laten repareren.

Actielijnen

2.1 Consumentencampagne

Door succesvolle circulaire initiatieven en producten uit de regio te delen met een breed publiek en handelingsperspectief te bieden, vergroten we de kennis bij consumenten en bedrijven en maken we circulair consumeren gemakkelijker. Daarmee jagen we hergebruik en de vraag naar circulaire producten aan.

2.2 Stimuleren samenwerking en aanbod

Door het vergroten van het aanbod van reparatie- en kringlooplocaties maken we reparatie, hergebruik, en aanschaf en aanbod van tweedehands artikelen binnen handbereik voor consumenten. Dat doen we onder andere door **regionale samenwerking** tussen repair café's, onderwijsinstellingen en kringloopwinkels te vergroten en nieuwe circulaire bedrijvigheid te betrekken en stimuleren.

Achtergrond

Het betrekken van bewoners bij een circulaire economie is tot nu toe een onderbelicht onderdeel van de transitie. Dat terwijl een circulaire economie vraagt om andere keuzes van ons allemaal, als consumenten. Dat betekent bijvoorbeeld dat we kiezen voor reparatie van kapotte producten, in plaats van ze weg te gooien. En dat we weten dat circulaire initiatieven binnen handbereik zijn. Daarom zetten we in op het vergroten van het aanbod van reparatie- en kringlooplocaties. Daarnaast vergroten we de kennis en het bewustzijn van consumenten over de vele circulaire initiatieven binnen het Groene Hart. Initiatieven om trots op te zijn!

Betrokkenen

- Platform Het Groene Hart Werkt
- Onderwijsinstellingen (Hogeschool Rotterdam)
- Gemeenten Repair café's
- Omgevingsdiensten
- Cyclus NV
- Waardlanden NV
- Afvalverwerking Hoeksche Waard

BEWUSTWORDING EN GEDRAGSVERANDERING

Actielijn 2.1 Consumentencampagne

Door succesvolle circulaire initiatieven en producten uit de regio te delen met een breed publiek en handelingsperspectief te bieden, vergroten we de kennis bij consumenten en bedrijven en maken we circulair consumeren gemakkelijker. Daarmee jagen we hergebruik en de vraag naar circulaire producten aan.

Stappen

1. We brengen specialisten communicatie en gedragsverandering samen van de verschillende betrokkenen en verkennen welke campagnes de afgelopen jaren zijn gevoerd in het Groene Hart.
2. We maken een keuze voor een campagne gekoppeld aan concreet gedrag en een specifieke doelgroep. Verder onderzoeken we de drijfveren en weerstanden die bij de doelgroep spelen t.o.v. het gevraagde gedrag. Met als doel om het juiste handelingsperspectief te bieden in de campagne.

Resultaat eind 2024: Gebaseerd op onderzochte behoeften van verschillende doelgroepen en best practices is 1 regionale campagne in ontwikkeling gericht op bewustwording- en/of gedragsverandering.

3. Een campagne ontwikkelen op basis van de gedragsanalyse
4. Een nul- en resultatenmeting ontwikkelen om vooruitgang te monitoren.
4. Een aanpak en contentkalender opstellen voor regionale communicatiekanalen.

Draagt bij aan	Meer reparaties van producten in repaircafe's en aanbieden en aanschaffen van producten in kringloopwinkels, integrale ecoparken
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Versterking van lopende campagnes
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Van afval tot grondstof
Mogelijke financiering	Financiering nodig om: - uitvoeringskracht bij gemeentes te versterken - Een extern bureau in te huren

Betrokkenen

Trekkers:

- Gemeenten
- Platform Groene Hart Werkt!

Betrokkenen:

- Omgevingsdienst Midden-Holland
- Inwoners
- Onderwijsinstellingen (Hogeschool Rotterdam)
- Omgevingsdienst ZHZ
- Provincie Zuid-Holland
- Ondernemersverenigingen
- Cyclus NV: klankbord met andere afvalverwerkers zoals Waardlanden
- Platform Groene Hart Werkt!. Zij betrekken:
  - DPX
  - De Graafstroom
  - WaardZaam etc
  - BlauwZaam

BEWUSTWORDING EN GEDRAGSVERANDERING

Actielijn 2.2 Stimuleren samenwerking en aanbod van reparatie, hergebruik en tweedehands

Door het vergroten van het aanbod van reparatie- en kringloop-locaties maken we reparatie, hergebruik, en aanschaf en aanbod van tweedehands artikelen gemakkelijker voor consumenten en bedrijven. Dat doen we onder andere door regionale samenwerking tussen sociale ondernemers (repair café's, kringloopwinkels), commerciële ondernemers (telefoon reparatie, vintage winkels), onderwijsinstellingen, binnensteden te vergroten en nieuwe circulaire bedrijvigheid te betrekken en stimuleren.

Stappen

1. We voeren een doelgroeponderzoek uit naar relevante partijen.
2. We ontwikkelen een gezamenlijke visie en aanpak t.b.v. de samenwerking.

Resultaat eind 2024: Gebaseerd op doelgroepenonderzoek is een regionale visie en aanpak geformuleerd t.b.v. samenwerking en aanbod van reparatie, hergebruik en tweedehands.

3. We zorgen voor ontwikkeling van gezamenlijke communicatiematerialen om meer bedrijven en organisaties te betrekken en circulaire bedrijvigheid te stimuleren. Focus op B2B-communicatie.
4. We trekken gezamenlijk op om in de regio evenementen te organiseren in de Week van de Circulaire economie.

Draagt bij aan	Draagt bij aan gezamenlijke boodschap en vergroten aanbod van reparatie, hergebruik en tweedehands
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Aansluiten op de Week van de Circulaire Economie
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Van afval tot grondstof
Mogelijke financiering	Regiodeal (nader te onderzoeken)

Betrokkenen

Trekkers:

- Platform Groene Hart Werkt!
- Gemeente Krimpenerwaard (Midden-Holland samenwerking)

Betrokkenen:

- BKN/MP
- Ondernemers (sociaal en commercieel)
  - Repair cafe's en kringloopwinkels
  - Korevaar groep
- Onderwijsinstellingen
- Afvalverwerkers:
  - Cyclus NV, Waardlanden
  - Afvalverwerking Hoeksche Waard
- Gemeenten (incl. bv binnenstadmanagers), o.a. Molenlanden
- Ondernemersverenigingen
- Reparatie coalitie (in wording)
- Omgevingsdiensten

3. KETENSAMENWERKINGEN ORGANISEREN

Ambitie

Het Groene Hart heeft in 2030 ketensamenwerkingen gerealiseerd in een aantal kleinere, inclusieve en waardevolle rest- en biotische stromen.

Actielijnen

3.1 Marktactivatie en stimuleren regionale ketens biotische grondstoffen

We activeren de verschillende marktpartijen tot de afname van biotische grondstoffen verwerkt tot bouwmaterialen om de groene circulaire keten te helpen ontwikkelen en op te schalen.

3.2 Netwerk van circulaire ambachtscentra inrichten en opschalen

We werken aan een regionaal netwerk van circulaire ambachtscentra door het opschalen van succesvolle initiatieven.

3.3 Regionale ketens van abiotische reststromen opzetten

We werken aan het opzetten van regionale ketens voor abiotische reststromen. Dit doen we bij voorkeur door kansen binnen bedrijventerreinen te verzilveren.

Achtergrond

In het Groene Hart zijn verschillende initiatieven om ketensamenwerking te bevorderen. Samenwerking is nodig voor het optimaliseren van het bestaande, maar is ook essentieel voor systeemverandering. Voor dit laatste is het essentieel dat betrokkenen vanuit verschillende rollen aanhaken en bijdragen aan het mogelijk maken van de systeemverandering.

Betrokkenen

- Circulaire ambachtscentra
- Boerenbedrijven
- Maakbedrijven
- Bouwbedrijven
- Building Balance
- Grondstoffencollectief
- Rabobank
- Onderzoeksinstituten
- Waardewenders
- Cyclus
- Kringloopwinkels
- Gemeenten en provincies

KETENSAMENWERKINGEN ORGANISEREN

Actielijn 3.1 Marktactivatie en stimuleren regionale ketens biotische grondstoffen

We activeren de verschillende marktpartijen tot de afname van biotische grondstoffen verwerkt tot bouwmaterialen om de groene circulaire keten te helpen ontwikkelen en op te schalen. Toepassing van biobased bouwmaterialen helpen marktpartijen hun klimaatdoelstellingen te halen. Deze biotische grondstoffen worden geteeld of zijn bijproducten uit (glas-) tuinbouw en beheer van de openbare ruimte.

Stappen

1. Stimuleren vraag: We werken aan marktactivatie van verschillende doelgroepen zoals gemeenten, woningbouwcorporaties en bouwbedrijven door het kennisniveau van biotische grondstoffen te verhogen en te informeren over potentiële toepassingen.
2. Stimuleren opname biobased bouwmaterialen in uitvraag marktpartijen: We werken aan opname van Nederlandse biobased bouwmaterialen in de uitvraag van opdrachtgevers waarbij voorkeur uitgaat naar regionale Groene Hart vezels.
3. We werken aan de opschaling van zowel vraag als aanbod, waarbij een middel voor opschaling van aanbod de opzet van een vezelcorporatie kan zijn.
4. We werken aan de opschaling van het aanbod en de beschikbaarheid van bijproducten uit (glas-)tuinbouw en beheer voor meervoudige waardecreatie richting bodem en bouw.

Resultaat eind 2024: De vraagactivatie is gestimuleerd en er zijn minimaal 3 kennissessies georganiseerd voor marktpartijen in regio Utrecht en Zuid-Holland waarbij minimaal 5 afnemers van biobased bouwmaterialen zich hebben gecommitteerd. Aan aanbodzijde zijn er minimaal 2 werksessies georganiseerd voor (glas-)tuinbouwbedrijven en Groene Hart gemeenten om aansluiting te vinden bij lopende initiatieven.

Draagt bij aan	Om groene circulaire ketens te ontwikkelen stimuleren we actief de samenwerking en afstemming tussen de verschillende marktpartijen. Dit kan bijvoorbeeld door het opzetten van kennissessies en commitment verklaringen. etc Daarnaast zorgen we er voor dat de gemeentes en marktpartijen in het Groene Hart Werkt aansluiting vinden bij initiatieven die de trekkers van deze actielijn reeds uitvoeren in de regio.
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Voortbouwen op initiatief om een vezelcooperatie op te richten
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Groene grondstoffen en voeding
Mogelijke financiering	Inzet ketenregisseur 2 dagen per week – 50k euro nodig tot eind 2024

Betrokkenen

Trekkers:

- Building Balance
- Grondstoffencollectief

Betrokkenen:

- Bedrijven. Waardewenders, Faay
- Provincie Utrecht en provincie Zuid-Holland
- Green Change
- Gemeente Zuidplas en andere gemeenten
- Lokale boeren
- VIC
- Rabobank
- Cirkelstad
- Erasmus Centre for Entrepreneurship en andere kennisinstellingen

KETENSAMENWERKINGEN ORGANISEREN

Actielijn 3.2 Netwerk van circulaire ambachtscentra inrichten en opschalen

We werken aan een regionaal netwerk van circulaire ambachtscentra. Doelstelling is dat alle gemeenten in het Groene Hart in 2030 een goed lopend circulair ambachtscentrum hebben. Circulaire ambachtscentra werken aan de circulaire economie, maar zorgen ook voor de ontwikkeling van mensen en de instandhouding van bestaande ambachten en ontwikkeling van nieuwe (zoals 3D-printen).

Stappen

1. We organiseren kennisuitwisseling tussen alle circulaire ambachtscentra.
2. We starten pilots met kringloop innamepunten in alle gemeenten, voortbouwend op voorbeeld gemeente Gouda.

Resultaat eind 2024: Kennisuitwisseling tussen alle circulaire ambachtscentra in het Groene Hart is georganiseerd. Business coaching is van start gegaan.

3. We zorgen voor ondersteuning van individuele ambachtscentra met betaalbare ruimte en business coaching.
4. Initiatieven voor inzameling, demontage en verkoop van tweedehands bouwmaterialen worden opgeschaald en gebundeld.
5. We koppelen collectieve milieustations aan ambachtscentra.
6. We promoten circulaire ambachtscentra bij bewoners in het Groene Hart (zie ook consumentencampagne onder thema 'Bewustwording').

Draagt bij aan	Circulaire ambachtscentra fungeren als hubs voor creativiteit, innovatie, levensduurverlenging en duurzame productie, waarbij circulaire principes worden toegepast om grondstoffen en waarde te behouden en afval te verminderen. Door materialen en producten een tweede leven te geven, wordt de hoeveelheid afval dat wordt verbrand verminderd.
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Voortbouwen op verkenning Circulair Ambachtsnetwerk
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Van afval tot grondstof
Mogelijke financiering	Financiering nodig voor projectmatige ondersteuning en tijd van kerngroep van 5 personen

Betrokkenen

Trekker:

- Gemeente Woerden

Betrokkenen:

- Gemeente Krimpenerwaard (Midden-Holland samenwerking)
- De Terugwinning, Woerden
- Kringloopwinkel Gouda
- Gemeenten
- Kringloopwinkels en circulaire ambachtscentra
- Onderwijsinstellingen
- Sociaal werkbedrijf
- Inzamelaars (vanuit NVRD)

KETENSAMENWERKINGEN ORGANISEREN

Actielijn 3.3 Regionale ketens hergebruik van reststromen opzetten

We werken aan het opzetten van drie regionale ketens voor het hergebruik van reststromen. Hiermee zorgen we dat verschillende bedrijven en organisaties samenwerken om de reststromen vanuit de industrie en vanuit beheer te gebruiken als grondstof voor een andere industrie. Hiermee worden nieuwe waardeketens gevormd.

Stappen

1. We brengen in kaart **welke data** we al hebben over de verschillende reststromen voor hergebruik binnen de regio om inzicht te krijgen in de beschikbaarheid, samenstelling en potentiële waarde ervan.
2. We **selecteren de meest geschikte reststromen** voor ketensamenwerking en stimuleren vraagactivatie.

Resultaat eind 2024: twee regionale ketens voor reststromen zijn opgestart met bijeenkomsten en vraag & aanbod van materialen.

3. We organiseren **bijeenkomsten** in de provincies Zuid-Holland en Utrecht om bedrijven in de keten van de gekozen grondstofstromen bij elkaar te brengen en samenwerkingsmogelijkheden te verkennen.
4. We zetten pilots op voor het uitwisselen van reststromen tussen verschillende bedrijven. We kijken daarbij naar een aansprekend voorbeeld van het COA in Noord-Holland.
5. We maken gebruik van bestaande online platforms waar bedrijven reststromen kunnen aanbieden, vinden en verhandelen.

Draagt bij aan	Het opzetten van regionale ketens creëert kansen voor lokale bedrijven en versterkt de economie binnen de regio. Daarnaast draagt dit bij aan afvalvermindering en het maximaliseren van (her)gebruik van materialen.
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Voortbouwen op data die al verzameld wordt
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Van afval tot grondstof
Mogelijke financiering	Financiering van projectmanagement is nodig

Betrokkenen

Trekkers:

- Gemeente Alphen aan den Rijn
- Provincie Zuid-Holland
- Circospin

Betrokkenen:

- Provincie Utrecht
- Faay
- Gemeenten
- Maakbedrijven met reststromen
- Logistieke bedrijven
- Bouwbedrijven
- Bouwen met Staal
- Omgevingsdiensten
- Greenport Boskoop
- Cirkelstad

4. OVERHEID ALS PARTNER IN CIRCULARITEIT

Ambitie

In 2030 dragen de overheden in het Groene Hart bij aan de circulaire economie door zelf circulair te handelen én door de juiste kaders te scheppen voor ondernemers, inwoners en organisaties.

Actielijnen

4.1 Circulair inkopen

Overheden in het Groene Hart treden op als 'launching customer' door circulair in te kopen en opdrachten te verlenen. Daarmee maken we de totstandkoming van circulaire initiatieven in de regio mogelijk.

4.2 Ruimte voor circulariteit

Circulaire economie vraagt om fysieke ruimte. Binnen het Groene Hart stemmen de overheden ruimtelijke ontwikkeling af met aandacht voor voldoende ruimte voor circulaire initiatieven van ondernemers.

4.3 Lobby

Wet- en regelgeving en lineaire subsidies vormen nog te vaak een belemmering voor circulaire initiatieven. Door middel van lobby voor wet- en regelgeving die circulariteit ondersteunt versnellen we de transitie.

Achtergrond

De betrokken overheden in het Groene Hart willen letterlijk ruimte bieden aan circulaire initiatieven in de regio, onder andere op bedrijventerreinen. Dat doen we door het borgen van ruimte voor circulariteit. Dit kan als grondeigenaar en gronduitgever in tenders, en randvoorwaarden scheppend, door fysieke ruimte te maken voor circulaire initiatieven, maar ook door regelruimte te bieden in gebieden en ruimtelijke plannen. Door circulair inkopen en circulair opdrachtgeverschap zorgen de overheden bovendien voor vertrouwen in ketenrelaties en vraag naar circulaire producten en diensten.

Betrokkenen

- Provincie Zuid-Holland
- Provincie Utrecht
- Gemeenten
- Ondernemers
- Waterschappen
- Omgevingsdiensten (ODMH en OZHZ)
- Circulaw
- PIANOo

OVERHEID ALS PARTNER IN CIRCULARITEIT

Actielijn 4.1 Circulair inkopen

Overheden in het Groene Hart treden op als 'launching customer' door circulair in te kopen en opdrachten te verlenen. We bouwen op deze manier aan samenwerkingen met circulaire initiatieven. Daarmee maken we de totstandkoming van circulaire initiatieven en circulair ondernemerschap in de regio mogelijk.

Stappen

1. We brengen regionale werkgroepen van inkopers bij elkaar om kennisdeling en samenwerking te bevorderen over circulair inkopen.
2. We zorgen voor kennisoverdracht over circulair aanbesteden aan inkopers van gemeenten en de provincies Zuid-Holland en Utrecht.
3. We bepalen 3 segmenten waarbinnen overheden veel impact kunnen maken, aansluitend op de sectoren in dit actieplan: maakindustrie, circulair en biobased bouwen, afvalverwerking, groene grondstoffen.

Resultaat eind 2024: 3 segmenten voor kennisdeling over circulair aanbesteden bepaald en voor 1 segment zijn er regionale afspraken gemaakt voor circulair inkopen.

4. Regionale afspraken maken voor circulair inkopen bij segmenten in een convenant en maatschappelijke partijen zoals woningcorporaties.
5. We houden een marktconsultatie.
6. We implementeren de afspraken binnen de gekozen segmenten.

Draagt bij aan	Het vergroten van de vraag naar circulaire producten en diensten in segmenten waar veel impact gemaakt kan worden.
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Versterking van lokaal inkoopbeleid door regionale uitwisseling van kennis.
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Van afval tot grondstof
Mogelijke financiering	Financiering is nodig voor inzet van PIANOo. Van deelnemende inkopers aan de werkgroep wordt tijd gevraagd om deel te nemen aan de bijeenkomsten..

Betrokkenen

Trekker:

- Gemeente Gouda
- Platform Groene Hart Werkt!

Betrokkenen:

- Provincie Zuid-Holland
- Gemeenten
- Provincies
- Waterschappen
- Omgevingsdiensten (ODMH en OZHZ)
- PIANOo

OVERHEID ALS PARTNER IN CIRCULARITEIT

Actielijn 4.2 Ruimte voor circulariteit

Circulaire economie vraagt om fysieke ruimte. Binnen het Groene Hart stemmen de overheden ruimtelijke ontwikkeling af met aandacht voor voldoende ruimte voor circulaire initiatieven van ondernemers en van overheden.

Stappen

1. Inventarisatie casussen ruimtelijke knelpunten bij bedrijven, bedrijventerreinen en contactpersonen bij overheden.
2. Organiseren van kennissessies voor gemeenten over het vastleggen van de benodigde ruimte voor de transitie naar een circulaire economie

Resultaat eind 2024: casussen ruimtelijke knelpunten bij bedrijven en bedrijventerreinen in het Groene Hart zijn geïnventariseerd en 2 kennissessies voor gemeenten zijn i.s.m. de Provincies en omgevingsdiensten georganiseerd.

3. Bepalen van de benodigde fysieke ruimte voor de transitie naar een circulaire economie.
4. Vastleggen van ruimte voor circulair economie in het Omgevingsbeleid van de betrokken overheden.

Draagt bij aan	Deze actielijn draagt er aan bij dat er fysieke ruimte gereserveerd wordt voor nieuwe circulaire initiatieven van ondernemers en overheden.
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Sluit aan bij de Ruimtelijke strategie Circulair Zuid-Holland en deze actielijn vraagt om aanscherping van het omgevingsbeleid van de betrokken overheden.
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Van afval tot grondstof
Mogelijke financiering	Financiering/opdrachtverlening aan de omgevingsdiensten door gemeenten is nodig.

Betrokkenen

Trekkers:

- Gemeente Molenlanden
- Provincies Zuid-Holland en Utrecht

Betrokkenen:

- Omgevingsdiensten (ODMH en OZHZ)
- Ondernemers
- Gemeenten
- Rijkswaterstaat

OVERHEID ALS PARTNER IN CIRCULARITEIT

Actielijn 4.3 Lobby

Wet- en regelgeving en lineaire subsidies vormen nog te vaak een belemmering voor circulaire initiatieven. Door middel van lobby voor wet- en regelgeving die circulariteit ondersteunt versnellen we de transitie.

Stappen

1. Inventarisatie van knelpunten voor circulaire ontwikkelingen bij bedrijven in het Groene Hart.
2. Opzetten van een leerkring die door middel van experimenten mogelijkheden verkent binnen wettelijke kaders.

Resultaat eind 2024: een leerkring die door middel van experimenten mogelijkheden verkent binnen wettelijke kaders is georganiseerd en 2 bedrijven zijn concreet geholpen bij het vinden van een (juridische) oplossing.

3. Lobby via Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), G40 en Interprovinciaal Overleg (IPO), brancheorganisaties en betrokken provincies voor circulaire wet- en regelgeving.

Draagt bij aan	Door samen op te trekken in de lobby voor circulaire wet- en regelgeving maken we circulaire bedrijfsmodellen en ontwikkelingen mogelijk.
Doorlooptijd	2024-2030
Voortzetting of nieuw	Deze actielijn zorgt voor versterking van huidige lobby vanuit de provincies en een sterkere vertegenwoordiging van ondernemers uit het Groene Hart.
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie Van afval tot grondstof
Mogelijke financiering	Past deels binnen bestaande lobby-inspanningen van provincie Zuid-Holland. Financiering is nodig de inventarisatie en organisatie van een leerkring

Betrokkenen

Trekker:

- Platform Groene Hart Werkt!
- Provincie Zuid-Holland

Betrokkenen:

- Provincie Utrecht
- Gemeenten
- Ondernemers
- Circulaw
- Omgevingsdiensten (ODMH en OZHZ)

5. ONDERWIJS, KENNISONTWIKKELING EN KENNISDELING

Ambitie

In 2030 is het Groene Hart dé regio waar ondernemers, overheid en kennisinstellingen intensief samenwerken en kennis delen over de circulaire economie.

Actielijn

5.1 Onderwijs en ondernemers samenbrengen

Het doel van deze actielijn is om onderwijsinstellingen en ondernemers in de regio het Groene Hart samen te brengen, gericht op circulaire economie (CE) binnen onderwijs en de praktijk. Dit wordt bereikt door het structureren van samenwerkingsverbanden en het starten van circulaire pilots die concrete verbindingen tussen onderwijs en bedrijfsleven realiseren.

Achtergrond

Het Groene Hart kent een verscheidenheid aan onderwijs-, onderzoeksinstellingen en initiatieven op het gebied van kennisontwikkeling en kennisdeling, zoals MBO Rijnland en de Bouwacademie Groene Hart. Door in te zetten op onderzoek, het implementeren van circulaire vakken in lespakketten en curricula en het delen van kennis, kan het Groene Hart in 2030 het centrum van circulair onderwijs, kennisontwikkeling en kennisdeling zijn. Een Leven Lang Ontwikkelen wordt regionaal actief ingevuld.

Betrokkenen

- Platform Groene Hart Werkt!
- Human Capital EBZ
- Gemeente Woerden
- MBO Rijnland/CIV Technology
- Hogeschool Rotterdam
- Technohub
- Smart Circular Challenge
- Campus Gouda
- CNME De Zwanebloem
- Bouwacademie Groene Hart
- Accez
- Hoornbeeck College
- Blue City
- De Vries en Verburg
- De Terugwinning
- Yuverta
- Hout & meubileringscollege
- NOVEX
- Platform VMBO Bouwen wonen en interieur
- Green Village
- TU Delft
- Veenweiden Innovatie Centrum
- Schoonhovens College

ONDERWIJS, KENNISONTWIKKELING EN KENNISDELING

Actielijn 5.1 Onderwijs en ondernemers samenbrengen

Het doel van deze actielijn is om onderwijsinstellingen en ondernemers in de regio het Groene Hart samen te brengen, gericht op circulaire economie (CE) binnen onderwijs en de praktijk. Dit wordt bereikt door het structureren van samenwerkingsverbanden en het starten van circulaire pilots die concrete verbindingen tussen onderwijs en bedrijfsleven realiseren.

Stappen

- 1. Aanstellen van een centraal contactpersoon onderwijs en ondernemers:** start een onderzoek onder onderwijsinstellingen in het Groene Hart (MBO en HBO) m.b.t. circulaire economie. Gesprekken met ondernemers t.b.v. Actielijn 1.2 worden opgepakt door collega's uit het kernteam. In december worden de resultaten van beide verkenningen/inventarisaties bij elkaar gebracht en wordt besloten in het Plan van Aanpak voor 2025-2026 hoe een regionaal CE loket (of een andere vorm) eruit gaat zien, gebaseerd op de behoeften van de doelgroepen.
- 2. Resultaat eind 2024:** Coördinatiepunt circulaire initiatieven en relaties onderhouden tussen onderwijsinstellingen en ondernemers is ingeregeld, multi-stakeholder learning community is opgestart
- 2. Starten van circulaire pilots:** Implementeer circulaire projecten binnen drie geselecteerde MBO-opleidingen: Circulair Bouwen, Tuinbouw en Interieur. Betrek bedrijven en onderwijsinstellingen om studenten stages en praktijkopdrachten te laten uitvoeren met focus op CE. Monitor en schaal succesvolle projecten op.
- 3. Structureren van samenwerking en kennisdeling:** Zorg dat kennis geborgd en toegankelijk beschikbaar wordt. Organiseer bijeenkomsten en workshops voor kennisuitwisseling tussen onderwijs en bedrijfsleven.

Draagt bij aan	Gestructureerde samenwerking tussen onderwijs en ondernemers in het Groene Hart. Realiseren van een duurzame verbinding tussen onderwijsinstellingen en bedrijven, met de focus op circulaire economie.
Doorlooptijd	2024-2030
Trekker	CIV technology Smart Circular challenge Bouwacademie Groene Hart
Voortzetting of nieuw	Bestaande kennis linken aan ondernemers. Gebruik maken van de CE kennis op leerwerkplekken voor BBL opleidingen. Bestaande lesmodules aanvullen met CE kennis.
Relevant voor sector	Circulaire biobased bouw Maakindustrie

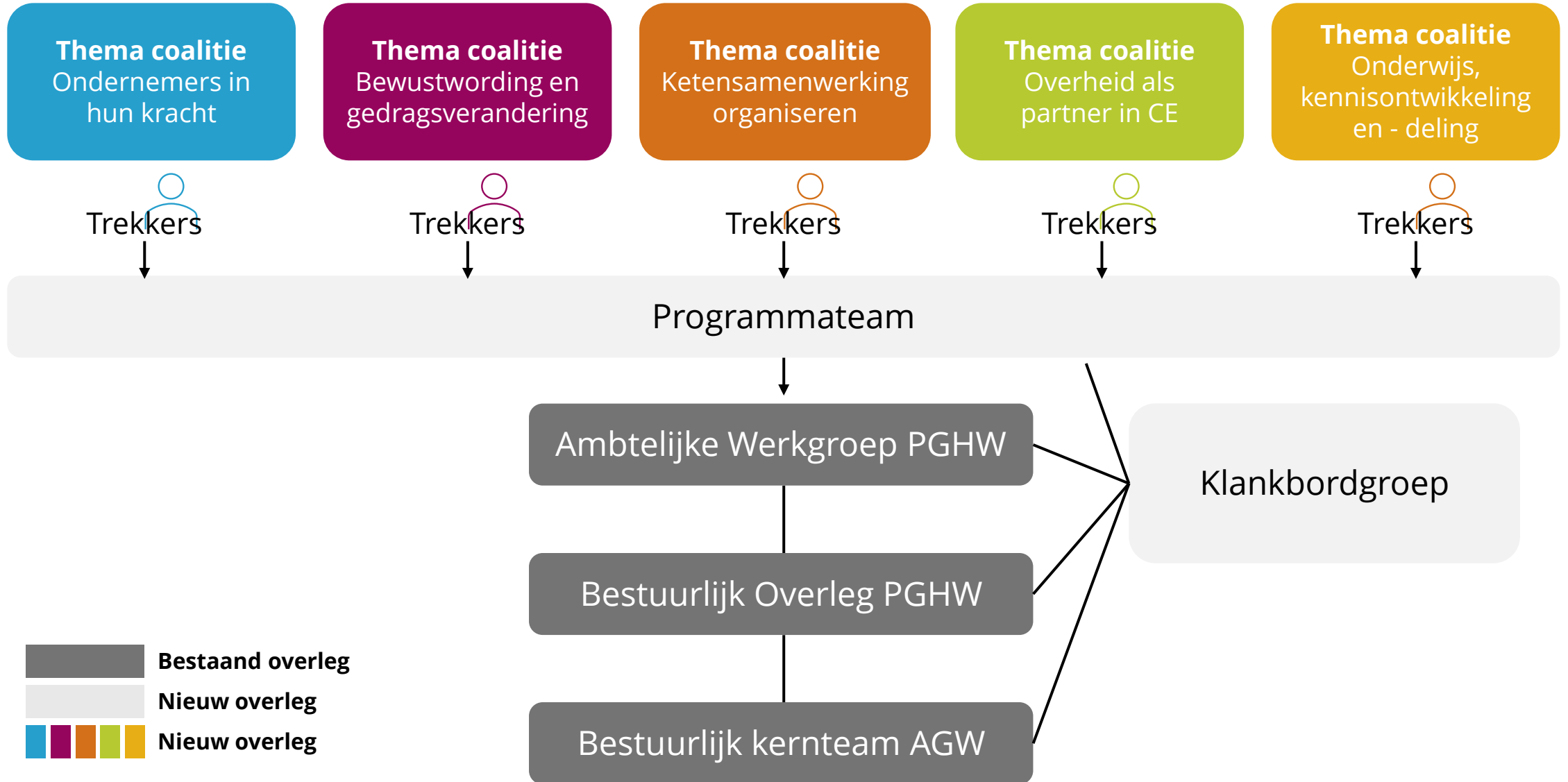
Trekker:

- Platform Groene Hart Werkt!

Betrokkenen:

- Zie vorige bladzijde

Governance

Governance (1)

Uitgangspunt voor de governance is dat de thema's onderling nauw samenhangen en dat het van belang is dat er samengewerkt wordt tussen de thema's om tot **systemdoorbraken** te komen. Een goede vertegenwoordiging vanuit de thema's en vanuit de verschillende groepen betrokkenen vergemakkelijkt de samenwerking en versnelt de transitie. Het voorstel is om de governance als volgt in te richten (en zie ook het schema op de vorige slide).

Bestuurlijk Overleg Platform Groene Hart Werkt

Dit bestuurlijk overleg bestaat uit

- de 11 gemeenten in het Groene Hart
- de provincies Zuid-Holland en Utrecht

In dit overleg wordt besloten over de hoofdlijnen van het actieplan en wordt de voortgang gemonitord. Vanuit het Bestuurlijk Overleg wordt de lijn en voortgang van het actieplan afgestemd met het Bestuurlijk Kernteam Alphen Gouda Woerden.

In Q3-Q4 2024 wordt daarnaast verkend hoe de samenwerking met NOVEX/Bestuurlijk platform Groene Hart kan worden vormgegeven.

Ambtelijke werkgroep Platform Groene Hart Werkt

Dit is een bestaande werkgroep met ambtelijke vertegenwoordiging van

- Platform Groene Hart Werkt (11 gemeenten, 2 omgevingsdiensten)
- Provincie Zuid-Holland
- Provincie Utrecht

De werkgroep is verantwoordelijk voor de voorbereiding van het bestuurlijk overleg met betrekking tot de uitvoering van het actieplan. De leden van de ambtelijke werkgroep nemen ook deel aan het programmateam Circulair Actieplan Groene Hart en vormen zo de schakel tussen uitvoering en bestuur.

Governance (2)

Klankbord

De klankbordgroep monitort de voortgang en adviseert over de actielijnen en acties. Idealiter zouden de volgende organisaties vertegenwoordigd zijn in deze klankbordgroep:

- ACCEZ, TU Delft, ECE R'dam (universiteiten/onderzoek)
- Hogeschool Rotterdam, Leiden (toegepast onderzoek, innovatie)
- MBO Onderwijsinstelling(en)
- Twee ondernemersverenigingen
- Coördinatiebureau Groene Hart

Programmamateam

Het programmamateam bestaat uit

- een programmamanager
- trekkers van de actielijnen
- communicatiemanager
- de leden van de ambtelijke werkgroep.

Het programmamateam draagt zorg voor de programmatische samenhang en uitwisseling en leren tussen de thema's. Vanuit het programmamateam kunnen ook nieuwe thema's en actielijnen opgezet en innovatieve aanpakken bevorderd worden. Het programmamateam kijkt hierbij naar de bredere transitie en wat daarvoor nodig is.

Thema-coalities

Per thema is er een projectteam met

- trekker
- vertegenwoordigers van de belangrijkste uitvoerende partijen.

De thema-coalities zorgen voor concrete projectplannen en de uitvoering van de activiteiten.

Governance (3)

Thematrekkers

De thematrekker heeft de rol van projectmanager. De thematrekker zorgt dat de bij de projectteamleden en andere betrokkenen bij elkaar komen, afspraken maken en uitvoering geven aan de afgesproken acties.

Verwachte tijdsbesteding van de trekker: 4 uur per week in de periode juli-dec 2024.

Fasering van het actielijn

De ambities van dit actieplan zijn leidend, waarbij de route ernaartoe ruimte biedt voor bijsturing. Veel actielijnen bouwen voort op bestaande initiatieven, daarom hanteren we een gefaseerde aanpak.

In het derde en vierde kwartaal van 2024 komen de thema-coalities bijeen om plannen voor de actielijnen verder uit te werken. De verantwoordelijke trekker zorgt ervoor dat er een uitgewerkt projectplan met planning en financiering wordt opgesteld.

Dit plan moet in december 2024 gereed zijn en geeft invulling aan welke activiteiten in 2025 uitgevoerd gaan worden en welke KPI's in 2025 bereikt moeten worden. Eind 2025 kan vervolgens een plan voor 2026 worden opgesteld. Het programmateam bekijkt over de thema's heen welke activiteiten prioriteit hebben .

Financiering

Op basis van de wensen van de bestuurders van het Groene Hart wordt **een fasering** aangebracht in de planning en daarmee ook in de kosten voor de uitvoering van de verschillende actielijnen.

Financiering juli-december 2024

De gemeenten Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden financieren het Platform Groene Hart Werkt-PGHW (150 K op jaarbasis). De provincies Zuid-Holland en Utrecht investeren in PGHW en de regio met middelen en capaciteit.

Wij vragen aan de overige gemeenten van PGHW een bescheiden bijdrage van 10-20 K aan de eerste fase (periode juli-december 2024) van de inrichting van de projectorganisatie, het uitwerken van de financiering van de actielijnen en de uitvoering van de eerste acties.

Financiering vervolg vanaf januari 2025

In de periode juli-december 2024 werken we de financiering van de actielijnen uit, waarbij we kijken naar onder andere:

- Regelingen (duurzaamheid/circulariteit) bij gemeenten
- Procesgeld en regelingen bij provincie Zuid-Holland en provincie Utrecht
- Rijksmiddelen
- MKB deals
- Kansen voor West
- Closecycle (interreg project) voor ketensamenwerkingen

Wat is het belang voor gemeenten en provincies?

- ✓ Het Circulair Actieplan Groene Hart biedt de mogelijkheid om bij te dragen aan de circulaire opgave uit zowel landelijke, provinciale als gemeentelijke coalitieakkoorden (invulling ervan).
- ✓ Het actieplan geeft o.a. een impuls aan gezamenlijk circulair en maatschappelijk verantwoord inkopen (MVOI).
- ✓ Er is binnen het Groene Hart breed draagvlak en commitment bij bedrijfsleven, gemeenten, omgevingsdiensten, provincies en onderwijsinstellingen voor dit actieplan. Dit maakt de kans van slagen groot.
- ✓ Met het Actieplan kan gezamenlijk gelobbyd worden voor wet- en regelgeving die circulariteit ondersteunt en de transitie versnelt.
- ✓ Circulaire economie vraagt om fysieke ruimte. Vanuit het Actieplan stemmen de betrokken overheden gezamenlijk ruimtelijke ontwikkeling af met aandacht voor circulaire initiatieven van ondernemers en van overheden.

Het Groene Hart maakt werk van de circulaire economie!

Voor meer informatie:

Madelon Knop
Platform Groene Hart Werkt
madelon.knop@gouda.nl

